

ĐỌC TÊN NGUYÊN TỐ

DANH PHÁP MỘT SỐ HỢP CHẤT VÔ CƠ MỚI

I. Hệ thống tên các nguyên tố

Với hệ thống tiếng Anh, cả nguyên tố và đơn chất đều được biểu diễn bằng thuật ngữ “element”. Tên gọi của nguyên tố và đơn chất theo đó giống nhau.

Ví dụ: Chlorine có thể hiểu là nguyên tố clo (Cl), hoặc cũng có thể hiểu là đơn chất clo (Cl₂).

Z	Kí hiệu hóa học	Tên gọi	Phiên âm Tiếng Anh	Diễn giải Việt hóa	Ý nghĩa	GHI CHÚ
1	H	Hydrogen	<i>/'haɪdrədʒən/</i>	‘hai-đờ-zân	Hiđro	“đr” là âm kép “đờ-rờ”, phát âm nhanh.
2	He	Helium	<i>/'hi:liəm/</i>	‘hít-li-âm	Heli	
3	Li	Lithium	<i>/'liθiəm/</i>	‘lít-thi-âm	Liti	
4	Be	Beryllium	<i>/bə'ri:liəm/</i>	bờ-‘ri-li-âm	Beri	
5	B	Boron	<i>/'bɔ:ron/</i> <i>/'bɔ:rɑ:n/</i>	‘bo-roon	Bo	Âm “oo” tương tự âm giữa của hai âm “o” và “a”.
6	C	Carbon	<i>/'kɑ:bən/</i> <i>/'kɑ:rbən/</i>	‘Ka-bân	Cacbon	Âm “k” tương tự âm đứng giữa hai âm “c” và “kh”.
7	N	Nitrogen	<i>/'naɪtrədʒən/</i>	‘nai-trờ-zân	Nitơ	“tr” là âm kép “tờ-rờ”, phát âm nhanh.
8	O	Oxygen	<i>/'ɒksɪdʒən/</i>	‘óoc-xi-zân	Oxi	Âm “óoc” tương tự là

			<i>/'ɑ:ksɪdʒən/</i>			âm đứng giữa hai âm “oc” và “ắc”.
9	F	Fluorine	<i>/'flɔ:ri:n/</i> <i>/'flɔəri:n/</i> <i>/'flɔ:ri:n/</i> <i>/'flɔri:n/</i>	‘phlo-rìn	Flo	Âm “phl” âm kép “phờ l-”, phát âm nhanh.
10	Ne	Neon	<i>/'ni:ɒn/</i> <i>/'ni:ɑ:n/</i>	‘ni-àn	Neon	
11	Na	Sodium	<i>/'səʊdiəm/</i>	‘sâu-đi-âm	Natri	
12	Mg	Magnesium	<i>/mæɡ'ni:ziəm/</i>	Mẹg-‘ni-zi- âm	Magie	
13	Al	Aluminium	<i>/,æljə'mɪniəm/</i> <i>/,ælə'mɪniəm/</i> <i>/,æljə'mɪniəm/</i> <i>/,ælə'mɪniəm/</i>	a-lờ-‘mi-ni- âm	Nhôm	
14	Si	Silicon	<i>/'sɪlɪkən/</i>	‘sík-li-cần	Silic	
15	P	Phosphorus	<i>/'fɒsfərəs/</i> <i>/'fɑ:sfərəs/</i>	‘phoos-phờ- rɔs	Phôt pho	Âm “oo” tương tự âm giữa của hai âm “o” và “a”.
16	S	Sulfur	<i>/'sʌlfə(r)/</i> <i>/'sʌlfət/</i>	‘sâu-phờ	Lưu huỳnh	
17	Cl	Chlorine	<i>/'klɔ:ri:n/</i>	‘klo-rìn	Clo	Âm “kl-” là âm kép

						“kờ l-”, phát âm nhanh.
18	Ar	Argon	<i>/'ɑ:ɡɒn/</i> <i>/'ɑ:rgɑ:n/</i>	‘a-gàn	Agon	
19	K	Potassium	<i>/pə'tæsiəm/</i>	Pờ-‘tes-zi- âm	Kali	
20	Ca	Calcium	<i>/'kælsiəm/</i>	‘kel-si-âm	Canxi	
21	Sc	Scandium	<i>/'skændiəm/</i>	‘sken-đi-âm	Scandi	
22	Ti	Titanium	<i>/ti'teiniəm/</i> <i>/tai'teiniəm/</i>	Ti-‘tây-ni- âm Tài-‘tây-ni- âm	Titan	
23	V	Vanadium	<i>/və'neidiəm/</i>	Vờ-‘nây-đi- âm	Vanadi	
24	Cr	Chromium	<i>/'krəʊmiəm/</i>	‘Krâu-mi- um	Crom	Tránh đọc sai thành chromium hay chrominium.
25	Mn	Manganese	<i>/'mæŋɡəni:z/</i>	‘me-gờ-nìz	Mangan	
26	Fe	Iron	<i>/'aɪən/</i> <i>/'aɪərn/</i>	‘ai-ân	Sắt	Kí tự “r” trong cách ghi iron là âm câm nên không phát âm.
27	Co	Cobalt	<i>/'kəʊbɔ:lt/</i>	‘kâu-bol-t	Coban	Âm “k” tương tự âm đúng giữa hai âm “c”

						và “kh”. Âm “t” là âm đuôi.
28	Ni	Nickel	/'nikl/	‘nik-kồl	Niken	
29	Cu	Copper	/'kɒpə(r)/ /'kɑ:pər/	'kóop-pờ	Đồng	Âm “oo” tương tự âm giữa của hai âm “o” và “a”.
30	Zn	Zinc	/zɪŋk/	zin-k	Kẽm	Âm “k” trong trường hợp này là âm đuôi.
33	As	Arsenic	/'ɑ:snɪk/ /'ɑ:rsnɪk/	‘a-sờ-nịk	Asen	
34	Se	Selenium	/sə'li:niəm/	Sờ-‘li-nì-âm	Selen	
35	Br	Bromine	/'brəʊmi:n/	‘brâu-min	Brom	Âm “br-” là âm kép “bờ r-”, phát âm nhanh.
36	Kr	Krypton	/'kriptɒn/ /'kriptɑ:n/	‘kríp-tan	krypton	
37	Rb	Rubidium	/ru:'bɪdiəm/	Rù-‘bí-đi-âm	Rubi	
38	Sr	Strontium	/'strɒntiəm/ /'strɒŋʃiəm/ /'stra:ntiəm/ /'stra:ŋʃiəm/	‘Stroon-ti-um	Stronti	Âm “str” là âm kép “sờ tr-”, phát âm nhanh. Âm “oo” tương tự âm giữa của hai âm “o” và “a”.

46	Pd	Palladium	/pə'leɪdiəm/	Pờ-'lây-đi- âm	Paladi	
47	Ag	Silver	/'sɪlvə(r)/ /'sɪlvər/	'siu-vờ	Bạc	
48	Cd	Cadmium	/'kædmiəm/	'kéd-mi-âm	Cađimi	Dựa vào cách ghi thì Cd là Cadmium chứ không phải Cadminium hay Cadiminum.
50	Sn	Tin	/tɪn/	Tin	Thiếc	
53	I	Iodine	/'aɪədi:n/ /'aɪədəm/	'ai-ớt-đin 'ai-ờ-đai-n	Iot	
54	Xe	Xenon	/'zɛnɒn/ /'zi:nɒn/ /'zɛnɑ:n/ /'zi:nɑ:n/	'zê-nan 'zi-nan	Xenon	
55	Cs	Caesium	/'si:ziəm/	si-zì-âm	Xesi	
56	Ba	Barium	/'beəriəm/ /'beriəm/	'be-rì-âm	Bari	
78	Pt	Platinum	/'plætɪnəm/	'plét-ti-nâm	Platin	
79	Au	Gold	/gəʊld/	Gâu-đ	Vàng	Khi một âm được kết thúc bằng âm tiết "l" thì âm đó sẽ cần

						được ôm khẩu hình lại. Âm “đ” trong trường hợp này là âm đuôi.
80	Hg	Mercury	<i>/'mɜ:kjəri/ /'mɜ:rkjəri/</i>	‘mek-kiờ-ri	Thủy ngân	Âm “iơ” là âm ghép “i ờ”, phát âm nhanh.
82	Pb	Lead	<i>/li:d/</i>	li-đ	Chì	Âm “đ” trong trường hợp này là âm đuôi.
87	Fr	Francium	<i>/'frænsiəm/</i>	‘phren-si-âm	Franxi	“phr-” là âm kép “phờ r-”, cần phát âm nhanh.
88	Ra	Radium	<i>/'reidiəm/</i>	‘rây-đi-âm	Rađi	

II. Phân loại và cách gọi tên một số chất vô cơ

1. OXIDE (OXIT)

- “oxide” - */'ɒksaɪd/* hay */'ɑ:ksaɪd/* - “óoc-xai-đ”

- **Đối với oxide của kim loại (hướng đến basic oxide - oxit bazo):**

TÊN KIM LOẠI + (HÓA TRỊ) + OXIDE

Ví dụ: Na₂O: **sodium oxide** - */'səʊdiəm 'ɒksaɪd/* - /sâu-đi-âm óoc-xai-đ/.

MgO: **magnesium oxide** - */mæɡ'ni:ziəm 'ɒksaɪd/* - /mẹg-ni-zi-âm óoc-xai-đ/.

Lưu ý: Hóa trị sẽ được phát âm bằng tiếng Anh, ví dụ (II) sẽ là two, (III) sẽ là three. Đối với kim loại đa hóa trị thì bên cạnh cách gọi tên kèm hóa trị thì có thể dung một số thuật ngữ tên thường để ám chỉ cả hóa trị mà kim loại đang mang. Trong đó, đuôi -ic hướng đến hợp chất

mà kim loại thể hiện mức hóa trị cao, còn đuôi -ous hướng đến hợp chất mà kim loại thể hiện mức hóa trị thấp.

KIM LOẠI	TÊN GỌI	VÍ DỤ
Iron (Fe)	Fe (II): ferrous - /'ferəs/ - /phe-rós/	FeO: iron (II) oxide - /ai-ần (tuu) óoc-xai-đ/ ferrous oxide - /phe-rós óoc-xai-đ/
	Fe (III): ferric - /'ferik/ - /phe-rik/	Fe ₂ O ₃ : iron (III) oxide - /ai-ần (thri) óoc-xai-đ/ ferric oxide - /phe-rik óoc-xai-đ/
Copper (Cu)	Cu (I): cuprous - /'kyü-prəs/ - /kiu-prợs/	Cu ₂ O: copper (I) oxide - /cóop-pờ (woăn) óoc-xai-đ/ cuprous oxide - /kiu-prợs óoc-xai-đ/
	Cu (II): cupric - /'kyü-prik/ - /kiu-prik/	CuO: copper (II) oxide - /cóop-pờ (tuu) óoc-xai-đ/ cupric oxide - /kiu-prik óoc-xai-đ/
Chromium (Cr)	Cr (II): chromous - /'krəʊməs/ - /'krâu-mợs/	CrO: chromium (II) oxide - /'krâu-mi-ầm (tuu) óoc-xai-đ/ chromous oxide - /'krâu-mợs óoc-xai-đ/
	Cr (III): chromic - /'krəʊmik/ - /'krâu-mik/	Cr ₂ O ₃ : chromium (III) oxide - /'krâu-mi-ầm (thri) óoc-xai-đ/ chromic oxide - /'krâu-mik óoc-xai-đ/

Đối với oxide của phi kim (hoặc acidic oxide – oxit axit của kim loại):

CÁCH 1: Tên phi kim + (Hóa trị) + Oxide

CÁCH 2: Số lượng nguyên tử + Tên nguyên tố + Số lượng nguyên tử Oxygen + Oxide

Lưu ý: Số lượng nguyên tử/ nhóm nguyên tử được quy ước là mono /mô-nâu/, di /đai/, tri /trai/, tetra /tét-trờ/, penta /pen-tờ/,...

Theo quy tắc giản lược nguyên âm: **mono-oxide = monoxide, penta-oxide = pentoxide.**

Ví dụ: SO_2 : **sulfur (IV) oxide** - /sâu-phờ (phor) óoc-xai-đ/ hay **sulfur dioxide** - /sâu-phờ đai-óoc-xai-đ/

CO : **carbon (II) oxide** - /ka-bần (tuu) óoc-xai-đ/ hay **carbon monoxide** - /ka-bần mô-nâu-xai-đ/

P_2O_5 : **phosphorus (V) oxide** - /phoos-phờ-rợc (phai) óoc-xai-đ/ hay **diphosphorus pentoxide** - /đai-phoos-phờ-rợc pen-tờ-xai-đ/

CrO_3 : **chromium (VI) oxide** - /krâu-mi-um (sik) óoc-xai-đ/ hay **chromium trioxide** - /krâu-mi-um trai-óoc-xai-đ/

2. BASE (BAZO)

- “base” - /beis/ - /bêi-s/

- “hydroxide” - /haɪˈdrɒksaɪd/ hay /haɪˈdrɑːksaɪd/ - /’hai-đrooc-xai-đ/

- Cách gọi tên:

TÊN KIM LOẠI + (HÓA TRỊ) + HYDROXIDE

Ví dụ:

$\text{Ba}(\text{OH})_2$: **barium hydroxide** - /be-ri-âm hai-đrooc-xai-đ/

$\text{Fe}(\text{OH})_3$: **iron (III) hydroxide** - /ai-ân (thri) hai-đrooc-xai-đ/ hay **ferric hydroxide** - /phe-rik hai-đrooc-xai-đ/

$\text{Fe}(\text{OH})_2$: **iron (II) hydroxide** - /ai-ân (tuu) hai-đrooc-xai-đ/ hay **ferrous hydroxide** - /phe-rợc hai-đrooc-xai-đ/

3. ACID (AXIT)

- “Acid” - /ˈæsaɪd/ - /e-xiđ/ hoặc

- Một số loại acid vô cơ tiêu biểu sẽ được gọi tên qua bảng sau:

CÔNG THỨC HÓA HỌC	TÊN GỌI	PHIÊN ÂM	DIỄN GIẢI PHIÊN ÂM
HCl (HX)	Hydrochloric acid (Hydrohalic acid)	/,haɪdrə,klɔːrɪk 'æsaɪd/ /,haɪdrə,klɔːrɪk 'æsaɪd/	/hai-đrờ-klo-rik e-xítđ/
H ₂ SO ₄	Sulfuric acid	/sʌl,fjʊərɪk 'æsaɪd/ /sʌl,fjʊərɪk 'æsaɪd/	/sâu-phio-rík e-xítđ/
H ₂ SO ₃	Sulfurous acid Sulphurous acid	/'sʌlfərəs 'æsaɪd/	/sâu-phơ-rỗs e-xítđ/
HNO ₃	Nitric acid	/,naɪtrɪk 'æsaɪd/	/nai-trík e-xítđ/
H ₃ PO ₄	Phosphoric acid	/fɒs,fɔːrɪk 'æsaɪd/ /fɑːs,fɔːrɪk 'æsaɪd/	/phoos-phò-rik e-xítđ/
CO ₂ + H ₂ O (H ₂ CO ₃)	Carbonic acid	/kɑː,bɔːnɪk 'æsaɪd/ /kɑːr,bɑːnɪk 'æsaɪd/	/ka-bà-ník e-xítđ/

4. MUỐI VÀ MỘT SỐ HỢP CHẤT CỘNG HÓA TRỊ KHÁC

[Tên nguyên tố đứng đầu Ammonium (NH₄) /ə'mɒniəm/ + Tên gốc muối

Tên gốc muối gồm:

+ Gốc không chứa oxygen → Đuôi ide /aɪd/

+ Gốc chứa oxgen, hóa trị thấp → đuôi ite /aɪt/

+ Gốc chứa oxygen, hóa trị cao → Đuôi ate /eɪt/

- Dưới đây là một số gốc muối tiêu biểu và ví dụ đi kèm:

GỐC MUỐI	TÊN GỐC	PHIÊN ÂM	VÍ DỤ
F	-fluoride	/'flɔːraɪd/ /'flʊəraɪd/ /'flɔraɪd/	NaF: sodium fluoride /sâu-đi-âm flo-rai-đ/ SF ₆ : sulfur hexafluoride /sâu-phờ hek-xờ flo-rai-đ/

Cl	-chloride	/'klɔ:raɪd/	CuCl ₂ : copper (II) chloride /kop-pò (tuu) klo-rai-đ/ cupric chloride /kyu-prik klo-rai-đ/ HCl _(gas) : hydrogen chloride /hai-đrò-zân klo-rai-đ/
Br	-bromide	/'brəʊmaɪd/	FeBr ₃ : iron (III) bromide /ai-àn brâu-mai-đ/ ferric bromide /phe-rik brâu-mai-đ/
I	-iodide	/'aɪədaɪd/	AgI: silver iodide /siu-vò ai-ot-đai-đ/
S	-sulfide	/'sʌlfɑɪd/	PbS: lead sulfide /li-đ sâu-phai-đ/
C	-carbide	/'kɑ:bɑɪd/	Al ₄ C ₃ : aluminium carbide /a-lờ-mi-ni-âm ka-bai-đ/
N	-nitride	/'naɪtraɪd/	Li ₃ N: lithium nitride /lit-thi-âm nai-trai-đ/
P	-phosphide	/'fɒsfɑɪd/ /'fɑ:sfɑɪd/	Zn ₃ P ₂ : zinc phosphide /zin-k phoos-phai-đ/
CN	-cyanide	/'saɪənaɪd/	KCN: potassium cyanide /pò-tes-zi-âm sai-ò-nai-đ/
SO ₄	-sulfate	/'sʌlfet/	Na ₂ SO ₄ : sodium sulfate /sâu-đi-âm sâu-phây-t/
HSO ₄	-hydrogen sulfate -bisulfate	/'haɪdrədʒən sʌlfet/ /baɪ'sʌlfet/	KHSO ₄ : potassium hydrogen sulfate /pò-tes-zi-âm hai-đrò-zân sâu-phây-t/ potassium bisulfate /pò-tes-zi-âm bai-sâu-phây-t/
SO ₃	-sulfite	/'sʌlfat/	CaSO ₃ : calcium sulfite /kel-si-âm sâu-phai-t/
NO ₃	-nitrate	/'naɪtreɪt/	AgNO ₃ : silver nitrate /siu-vò nai-trây-t/
NO ₂	-nitrite	/'naɪtraɪt/	NaNO ₂ : sodium nitrite /sâu-đi-âm nai-trai-t/
MnO ₄	-permanganate	/pə'mæŋgəˌneɪt/	KMnO ₄ : potassium permanganate /pò-tes-zi-âm pò-men-gò-nây-t/
CO ₃	-carbonate	/'kɑ:bənət/	MgCO ₃ : magnesium carbonate /mẹg-ni-zi-âm ka-bờ-nọt/
HCO ₃	-hydrogen carbonate -bicarbonate	/'haɪdrədʒən 'kɑ:bənət/ /baɪ' 'kɑ:bənət/	Ba(HCO ₃) ₂ : barium hydrogen carbonate /be-ri-âm hai-đrò-zân ka-bờ-nọt/ barium bicarbonate /be-ri-âm bai-ka-bờ-nọt/

PO ₄	-phosphate	/'fɒsfet/ /'fɑːsfet/	Ag ₃ PO ₄ : silver phosphate /siu-vò phoos-phây-t/
HPO ₄	-hydrogen phosphate	/'haɪdrədʒən 'fɒsfet/	(NH ₄) ₂ HPO ₄ : ammonium hydrogen phosphate /ò-mâu-ni-âm hai-đrò-zân phoos-phây-t/
H ₂ PO ₄	-dihydrogen phosphate	/dai 'haɪdrədʒən 'fɒsfet/	Ca(H ₂ PO ₄) ₂ : calcium dihydrogen phosphate /kel-si-âm đài-hai-đrò-zân phoos-phây-t/